

# Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

**Vsebina:** Vabilo k seji upravnega odbora »Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev«. — Naš obračun. — Naš denarni zavod. — Konferenčna poročila. — Klerikalizem in mi — Zborovanje »Saveza hrv. učiteljskih društev«. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

## VABILO

k

seji upravnega odbora

„Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“,

ki bo

dne 29. decembra 1904. ob pol 2. uri pop.

v hotelu „Ilirija“

v Ljubljani, Kolodvorske ulice.

### Dnevni red:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo o „Zavezinih“ listih.
5. Sklepanje o „Učiteljskem Tovarišu“ kot tedniku.
6. Pogodba med „Zavezo“ in banko „Slavijo“.
7. Določitev kraja in časa prihodnji XVII. glavni skupščini „Zaveze“.
8. Ustanovitev stalnega higienskega odseka.
9. Posamezni predlogi in nasveti.

**Vodstvo „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.**

Tajnik:

**Drag. Česnik.**

Predsednik:

**L. Jelenc.**

## Naš obračun.

»Učiteljski Tovariš« končuje z današnjim listom svoje štiriinštirideseto leto. Kdor bo pisal zgodovino slovenskega šolstva in učiteljstva, bo moral iskati virov v našem listu: z delovanjem, razvojem in gibanjem prvih dveh je zadnji združen tako tesno, da si ne moremo misliti enega brez drugega. Tako ima naš list odločno kulturni pomen.

Stališče našega lista je znano prijateljem in sovražnikom. Tudi v preteklem letu nismo prikrivali svojega mišljenja. Naša izpoved je bila vedno jasna in precizna. Zavrgli smo ves osebni kult in se lotili stvari z vso odločnostjo in energijo. Priznanja in podpore prijateljev so nam bile v izpod-

budo, neprestani napadi neprijateljev pa dokaz, da hodimo pravo pot, ko se bojujemo za neodvisnost šolstva, za svobodo učiteljstva in za pravično in dostojno uredbo njega pravnih razmer.

In to troje je, kar ustvarja bistvo našega dela. Šolstvo bodi neodvisno od vseh onih faktorjev in razmer, ki nimajo z njim nobene zveze, ali ki imajo nanje škodljiv vpliv. Razvijaj se na podlagi državnega šolskega zakona in ob vplivih estetiško in pedagoško izobraženih in izvežbanih mož. Vsaka osebna korist je stvarnemu interesu kvarna, zatorej je veljal še tako prikritim egoistiškim nakanam naš najodločnejši odpor. Tako ostane tudi v bodočnosti.

Svoboda učiteljstva daje šolstvu moč in rast, a učiteljstvu samemu je zrak in življenje. Tlačanstvo vzbuja v živem človeku odpor in vpliva mučevalno na vsak organizem, Kdor je sovražen neodvisnosti šolstva in njega napredovanju. ta izkuša upleniti svobodo učiteljstva in ustvariti iz njega mehanski delujoče stroje. Zakaj — ni težko uganiti. Dostikrat je temu vzrok zapostavljenje celokupnosti lastnim koristim, mnogokrat izteza svoje roke po svobodi učiteljstva zastareli in zavirajoči birokratizem, ki je brez najmanjšega idealnega navdajenja, ki se rad oprijemlje višjih, da čutijo njega preperelo moč nižji. Birokratizem je v šolstvu in učiteljstvu negativno učinkujoč element, zato ga je treba pobirati in iztrebiti do zadnje koreninice. Največkrat pa udarja po naši svobodi kleti sovražnik vsakega napredka, zlasti ljudskega šolstva in to iz popolnoma jasnega namena: Ugasni luč, da boš krotil uporneže v temi in vodil slepce po svoji volji! Takim sovražnikom velja naš boj do skrajnosti! Da smo v tem pogledu ravnali popolnoma po volji svojih somišljenikov, nam dokazuje na kupe priznanj, ki še posebno poudarjajo dejstvo, da nismo bili v tem boju nikoli osebni — kakor bi bili lahko — nego da smo pobijali vedno sovražnika iz ljubezni do stvari, ne pa iz osebnega sovraštva. S tega pota se ne ganemo niti v bodočem letu!

Ni bilo tudi v preteklem letu številke našega lista, da bi v nji kar najodločnejše ne povzdignili glasu v prilog pravični in dostojni uredbi pravnih razmer učiteljstva. To velevažno zadevo, ki neusmiljeno kriči po rešilni roki, smo poudarjali tako glasno in tako brezobzirno, da smo učiteljstvu v prid mobilizovali vso tisto slovensko javnost, ki pozna in ceni važnost našega stanu. S tem smo pa tudi prisilili svoje sovražnike, da so se nam razodeli v vsi nagoti in da čuti sedaj vsak dostojni in pošteni član našega stanu do njih

tem večje sovraštvo. V tem pogledu nismo nastopali kot apostoli miru in se tudi nismo kazali drugačnih nego smo v resnici. Ker smo sprejeli boj, smo ga pošteno vojevali. Zase smo pridobili vsa poštena javnost, sovražnik stoji pred nami razkrinkan in osramočen, naši somišljeniki so prepojeni s pogumom in odločnostjo, vsak strah je ostavil razjarjene duhove. To je moralni uspeh našega dela, in zadovoljni smo z njim. V tem neprestanem boju so se nam zbujele nove misli, snovali novi načrti. Sovražnikova taktika nam je bila dobra učiteljica. Za nami stoji izborna organizovana vojska, ki stopi v ofenzivo, kadar zabučje bojne trombe. Priti moramo namreč od moralnega uspeha do materijalnega, zato se ne moremo poleniti, zato ne smemo odnehati niti za trenutek. Tudi odslej nam veljaj klic: Na boj do kočne zmage!

Danes vemo bolj kakor kdaj prej, kolika moč tiči v naši organizaciji. To smo vedno podpirali z vsemi svojimi silami. Po naši inicijativi in podpori se je lepo izpopolnjevala, in skrbeli bomo, da se tudi docela izpopolni. Dela je še mnogo, jako mnogo. Do dneva, ki da našemu učiteljstvu to, kar je njegovega, je dolga pot. Dokler bo še kaplja krvi v nas, se bomo bojevali.

Kritikovali smo vsako početje, ki je po naših mislih škodljivo zgoraj imenovani trojici. Sovražnik nam je odgovarjal samo z obrekovanjem in lažmi. Ni si upal iskati zadoščenja, iskati tam, kjer bi mu ga dali, ako bi bil čist v svojih dejanjih. Zakaj obsodili nismo nikogar, predno si nismo preskrbeli neovrženih dokazov, ki bi držali tudi tam, kjer izreka končno besedo cesarska kraljeva pravica!

Ko sedaj potezamo sklepno črto, imamo zavest, da smo zvesto in po svojih najboljših močeh izvrševali težko in odgovorno nalogo, ki so nam jo poverili naši tovariši. Toda vemo, da nismo ustregli vsem tem, ki bi jim sicer radi, ko bi ne bili samo slabotni in zmotljivi ljudje. Pa saj še ljubi Bog ne ustreže vsem ljudem. Take svoje prijatelje prosimo prizanesljivosti.

## Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,  
v pomoč le sebi podarim.

### Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca novembra 1904 K 12.196.52.

## Konferenčna poročila.

Danes, ko je učiteljstvo Kranjske izmučeno do onemoglosti, ko so do smrti izstradane njega družine, ko je to učiteljstvo bilo prevarano v svojih upih stokrat in stokrat, igrajo nekateri funkcijonarji s tem učiteljstvom frivolno igro, meneč, da se je vsa odporna sila učiteljstva že uničila. Ti ljudje lahkomišelnost igrajo in stavijo vse na eno karto, ne da bi pomislili, kake strašne posledice bi lahko imelo njihovo brezmišelnost početje, ki hočejo z njim dobro preskrbeti svojo lastno osebo. Namesto kruha nam dajejo ukaz za ukazom, uvajajo nepotrebne, šolo in nje napredek zavirajoče novotarije. Pišejo kilometre dolge protokole ter jih pošiljajo dež. šol. svetu, samo da referent pri deželnem šolskem svetu lahko reče: «Ali vidite, kako izborna oko imam, ko sem tega in

tega predlagal za nadzornikal Mož popiše mesec za mesecem toliko papirja!»

Danes se hočemo pečati s konferenčnimi referati, kakršni so v navadi iz reformatorske dobe bivšega deželnega nadzornika za ljudsko šolstvo na Kranjskem.

Dobili smo ukaz, da mora vse učiteljstvo izdelati za konference referate. Pri skupščini potem izberejo referenta, oziroma ga določi nadzornik. Kdor je deželnemu šolskemu svetu dal ta svet, po našem mnenju ne pozna popolnoma namena okrajnih učiteljskih skupščin. Po mnenju zares strokovno naobraženih učiteljev imajo okr. skupščine namen, naobraževati učiteljstvo, kar bi se pa dognalo le tedaj, ko bi učiteljstvo slišalo res izborne referate in bi se potem razvile živahne debate. Kakor se pa dandanes prakticira z referati, je pa vsaka plodonosna debata izključena, izključeno vsako pametno razmišljanje.

Oglejmo si stvar še bolj natančno, V vsakem okraju je 50—60 in še več učnih oseb. Kaka dva meseca pred konferenco dobe (kakor šolarčki) temo, ki jo naj izdelajo do gotovega časa. Kake 3 tedne pred konferenco dobi nadzornik vseh 60 referatov, jih površno pregleda (da bi jih preštudiral, o tem ni govora) in določi referenta. Referent prečita skupščini svoj referat, k debati se ne oglasi nihče, in komedija je končana. Nekateri člani konference so svoje referate izdelali bolj površno, drugi bolj skrbno, kakor ima ravno kdo veselje do posameznih predmetov. Čudno, da zahtevajo ravno od sramotno slabo plačanega učiteljstva, da bi bil doma v vseh strokah vede, saj še diplomirani juristi ne znajo tolmačiti zakonov, ko je treba določiti pokojnino pol stoletja narodu služočemu učitelju!

Čez nekaj tednov priromajo referati zopet nazaj, in bili smo tako srečni, da smo videli nekaj takih referatov. Popravljeni so bili z rdečo tinto. Tu je učitelj pozabil napraviti na i piko, tam na č, š, ž kljukico, zopet drugje je bila črka j prekratka, in vse to je večča roka skrbno popravila z rdečo tinto! Kdor ne verjame, da je to za naše šolstvo velikanska pridobitev, temu ne moremo pomagati. Zaman pa smo iskali pri teh korekturah kakega pametnega migljaja in obžalovali, da dotični nadzornik tako pod mernik postavlja svojo luč in učiteljstvu ne privošči par zrn iz svojega duševnega zaklada. Pač, še nekaj smo opazili. Namreč več neumestnih opazk, kakršne dela kak učitelj ali profesor, ki služi že tako dolgo, da je že vsega sit. Navedemo samo nekatere take opazke: «Čudno!» — ali «Samo to!» — ali «Nič drugega!» — «Menda ne!» — «Pač malo!» itd. Iz tega smo spoznali, da tem gospodom ni toliko na vsebini, ampak le na tem, koliko papirja je popisane. Gospoda naj bi tudi pomislila, da se ji lahko nastavi past, ki ravno ne povzdigne ugleda. In to se je tudi že zgodilo. Nekdo je izdelal o isti temi dva referata: zase enega in za tovariša enega. Da je dotičnik svoj referat boljše izdelal nego onega za tovariša, je samoosebi umevno. A milost je našel le slabejše izdelani referat. Ko je to zvedel, se je hudobni svet še silno muzal. V nekem drugem okraju je pa baje isti referat vedno najboljši, ki ga prepíše kaka učiteljica od nadzornika. Tudi tu se časih zlobni ljudje dobro zabavajo na stroške drugih. Vidite, gospoda, kako se stvar lahko prižene ad absurdum!

Po našem mnenju naj bi tako brezuspešno praktikovanje zopet opustili. Ako hočete, da bodo okrajne skupščine donasale takega sadu, kakor ga je imel v mislih zakonodajalec, izročite referate ljudem,

ki so dobro podkovani v dotični stroki. Dajte jim pa tudi časa, da prouče svojo nalogo. Potem razmnožite tak referat, da bo vsak član imel nekaj tednov pred skupščino referat pred seboj in se bo mogel poglobiti vanj. Šele na ta način bodo mogoče plodonosne diskusije. Najbrže pa tega nasveta ne bodo upoštevali, ker so gotovi krogi mnenja, da le to najbolj varuje avtoriteto, če pravijo: «Pa ravno ne!»

Ali kakor je videti, bi nekateri nadzorniki res radi izkoristili učiteljstvo do zadnje kaplje krvi v svoje sebične namene. Čuli smo vest, da so dobili v nekem okraju ukaz, da mora učiteljstvo za lokalne skupščine izdelovati referate, učne slike itd. Ko smo slišali to vest, smo z istim nadzornikom vred vzklili: «Pač malo» — namreč razsodne previdnosti ima tak človek.

Ko zahtevamo, da nam naj izboljšajo neznosno stanje, imajo vse mogoče izgovore, v istem času nas pa pritiskajo na steno, kadar in kjer le morejo, ne da bi pomislili, da za sedanjo plačo delamo več kot preveč.

## Klerikalizem in mi.

(Konec.)

Nova stranka ali «Slovenska ljudska stranka», ki jo snuje «Slovenec» — no, kaka ironija od strani teh ljudij! Pa bodi že kakorkoli in četudi imajo nekateri res pravi domoljuben namen — večina ali klerikalna stranka kot taka nima takega namena in in ga po svojih intencijah ne more imeti. Sicer je že «Uč. Tovariš» stvar v obče pojasnil, vendar mislimo, da ne bo odveč, ako še enkrat povzamemo vse nakane, ki jih goji in jih bo gojila ta stranka, naj si nadene kakršnokoli in še tako lepo zveneče ime, napram ljudski šoli in nje glavnemu faktorju — učiteljstvu. Sicer je bilo že takrat dete mrtvo rojeno, zakaj 5. pr. m. je prinesel «Slov.» v solzah domoljubja in pravicoljubja topeč se poziv k ustanovitvi nove odrešilne stranke na Slovenskem in že 7. pr. m., dva dni pozneje, je bila vsa akcija srečno pokopana z izpovedjo dr. Šušteršiča. Kdor ima le malo vpogleda v naše javno politično življenje, je vzklil, ko je prebral te dr. Šušteršičeve misli o novi stranki: «Roma locuta — causa finita!» In če bi se to tudi ne zgodilo, bi pa bilo slovensko učiteljstvo prvo, ki ne more v to privoliti, in sicer z ozirom na ljudske šole. Znano je, da se ves boj suče dandanes ob ljudski šoli. To je tista trdnjava svobode in prosvete, ki se mora ob nji prej ali slej razbiti moč črnega reakcionarstva. In kaj hočejo klerikalci drugega nego ravno dobiti v roke moč nad šolo in po tem urediti ves pouk po svojih, rimskemu klerikalizmu služočih mislih in ljudstvo zaslužniti duševno in fizično. To je namen naših slovenskih kakor sploh vseh klerikalcev vsega sveta. Res, da tega naši nasprotniki očitno več ne kažejo, a prikrito tem huje rujejo, in kjer ne gre drugače, pa pod krinko domoljubja, bratoljubja in vsega, kar bi utegnilo vabiti in nasprotnika zazibati v brezdelnost.

Enketar Korošec priznava očitno, da je med drugimi različnimi načeli, ki ločijo stranke, tudi načelo glede šolstva. Niti misliti ni, da bi v tem slučaju nasprotniki ne porabili ugodne prilike. Kdor tega ne verjame, mora biti udarjen s slepoto ali pa razmer prav nič ne pozna. Zakaj pa zdaj tudi v vseh enketah dosledno molče o ljudski šoli, in to prva kapaciteta in zadnji obrtnik?! Če hočemo narod res rešiti,

mu je treba izobrazbe in potem narodne zavednosti in podjetnosti. Kako pa hočete nuditi drugače ljudstvu izobrazbe, če ne potom ljudske šole? Če ne dosežemo splošne izobrazbe, smo izgubljeni! Klerikalcem ni bilo še nikoli do splošne izobrazbe. Kdo je razen njih večji nasprotnik ljudski šoli? Namesto da bi ljudstvu, kjer je še apatično do šole, prigovarjali in ga navajali k pouku, ga odvrtaajo od tega. Po shodih hujskajo očito proti šoli, kvečjemu in zaradi lepšega pade kaka beseda v prilog stare šole: malo brati, pisati in računati. Vse drugo — zlasti ves prirodoznanski pouk — naj se črta! Šolska splotja so v razmerju z župnišči še vedno v veliki večini prave bajte. Učiteljstvo jim je odveč. Temu je treba, kjer le mogoče, pritisniti kako brco!

In šola, kakršna je zdaj in vsekdar bodi, nudeča vse pogoje ljudske izobrazbe, ljudske prosvete in blaginje — ta mora biti nam, ki nočemo smrti svojemu narodu in ki mu želimo boljših časov, paladij, ki smo ga pripravljene čuvati do zadnjega zdihljaja. In dokler gledamo napade, ki hočejo oropati to svetišče, bodisi tudi najmanjšega sedanjega imetja, četudi pod še tako krasno zvenečimi frazami, dotlej slovensko učiteljstvo odklanja vsako zvezo s tako stranko in imej ta od najnižjega do najvišjega vse blagoslove!

Že z ozirom na zgoraj povedano, je od naše strani vsako strnenje strank izključeno, in učiteljstvo bodi čuječe in pazno, sosebnobno ob narodnostnih mejah. Slušajte tovariši, glas sotrpina s Kranjske, ki je že izkusil trdo klerikalno pest! Naj vas ne motijo vabljive besede demokratizma, ki v novejšem času mečejo ti ljudje ž njim tako bahato! Ti ljudje naj bi bili demokratični? Slepilo našemu neizobraženemu ljudstvu! Res se delajo tam, kjer je njih moč več ali manj zlomljena, kakor v mestih in bolj probujenih krajih silno tolerantne, a svojo moč pokažejo tam, kjer so absolutni gospodarji. In koliko učiteljev je bilo že v takih krajih zavratno napadenih — samo zato, ker se nočejo ukloniti njih nasilstvu. Kako jim je dobro, ko slišijo ti vodje nasprotne stranke neuko ljudstvo zabavljati v pijanosti na šolo in učiteljstvo. Ali je čuti kdaj kako grajalno besedo? Kaj še! In s takimi ljudmi, ki so polni hinavščine, naj bi se mi družili? Tovariši, to je nemogoče! Ozrimo se še nekoliko nazaj! Slovensko učiteljstvo si je pred 16. leti osnovalo svojo «Zavezo», kjer so združeni vsi napredni elementi. In četudi je «Zaveza» vsekdar hrabro brez vsakega omahovanja krepko držala narodno zastavo kvišku, branila najodločneje nje pravice in, kjerkoli je bilo treba, povzdignila svoj krepki glas za narodne svetinje, vendar tem ljudem ni všeč. Kjerkoli so mogli, so ji metali ti «odločni narodnjaki» polena pod noge in napenjali vse moči, da bi res ta krasni pojav slovenske solidarnosti učiteljskega stanu raztrgali in razrušili, da bi ne ostalo več kamenja od te prelepe stavbe narodne celokupnosti. A to se jim ni posrečilo, zakaj slovensko učiteljstvo je hitro spoznalo njih nakano in se je še tesneje oprijelo te prekornostne organizacije. Kar so dognali, je bila «Slomškova zveza» — društvo brez članov.

Ako so klerikalci še dandanes tako vneti rodoljubi, zakaj pa razdirajo vsako napravo, in bodi ta še tako važna in odločno narodna? Komur je res za narod in njega težnje, ta vsako odločno narodno napravo, — če ne podpira — vsaj ne razdira. Vse sedanje klerikalno kričanje ni nič drugega kot sredstvo v dosego klerikalnih namenov. Temu se pa mora slovensko učiteljstvo že z ozirom na boljšo bodo-

čnost naroda potom ljudske šole in njega svobode najodločneje upreti in zastaviti vse sile, da še pravočasno odbije ta naval, četudi pride v obleki «Slovenske ljudske stranke.»

*Liga + 10.*

## Zborovanje „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Konec.)

Dolžnost mi je dodati še nekaj. Dandanes občno govore o učiteljstvu, da malo dela; da ima vsak čas počitnice itd. A kaj bo govorilo ljudstvo šele potem, ko nas bo videlo le kot poldnevne delavce? Ne bi li to škodovalo našemu ugledu? Ali ne bi mogel narod zahtevati, da nas popoldne vtaknejo v občinske pisarne i. t. d. Možno bi pa tudi bilo, da bi učiteljstvo z dopoldnevno šolo izgubilo karakter odgojitelja naroda, ker bi vsi učitelji iskali privatnega dela in bi često postalo to glavno delo, a pravo in sveto zanimanje učiteljskega poklica pa postranska stvar. Premislimo to vse dobro poprej, preden sklepamo o dopoldnevni šoli.

A sedaj grem po svojo glavno pedagoško rezervo, da izvedem končni napad napram nerazdeljenemu času pouka. Protivnik dr. Cenkić je pripoznal, da so mu higijenski razlogi glavno zavetje, a ostali le sekundarne vrednosti, a jaz zopet svečano izjavljam, da so meni kot pedagogu pedagoški razlogi glavni, a higijenski le postranski. Kot pedagog trdim, to trditev morajo odobriti tudi vsi pedagogi sveta, da je pravi poklic ljudske šole vzgojne nravi. Ljudsko šolo moramo presojati ne po tem, koliko znanja daje mladeži, temveč po odgojnem uspehu. Mi učitelji kot pedagogi znamo in moramo znati, da je vzgojni princip v našem učiteljskem delu alfa in omega vsemu delovanju. Čim dlje pa je mladež v naših učiteljskih rokah in pod krilom šolske discipline, tem sigurnejši je vzgojni uspeh.

Dandanes je vzgojni vpliv rodovine vedno slabejši. Materijalizem prevladuje tudi v nižjih slojih ljudstva. V težki borbi za vsakdanji kruh vedno bolj roditelji pozabljajo na vzgojo svojih otrok. Če je to istina, kar je, žal, res, tedaj moramo mi pedagogi stremiti brezpogojno za tem, da ostane mladež kolikor najdalje možno v rokah šole pod močnim okriljem šolske discipline, a zato, da se vzgoji uspešnejše. A kako stojimo v tem oziru tukaj?

Po razdeljenem pouku imamo dete 200 dni ali 400 poldni v šoli, t. j. deset osemnajstin vsega letnega časa, medtem ko pride na dom 160 dni ali 320 poldni t. j. osem osemnajstin vsega časa. Po nerazdeljenem šolskem času bi pa imelo dete za šolo samo 200 poldni ali pet osemnajstin vsega časa, a za dom pa 520 poldni ali trinajst osemnajstin vsega časa. Jasno je tedaj, da v tem razmerju tudi raste, oziroma pada vzgojni vpliv šole. Uvedemo li tedaj nerazdeljeni čas pouka, pade vzgojni vpliv šole ravno na polovico sedanjega in zaraditega bi trpel tudi naš učiteljski ugled v očeh ljudstva, česar pa mi učitelji ne moremo in ne smemo dopustiti.

Moj protivnik misli, da bi z dopoldnevnim peturnim poukom napredovala tudi etiška stran mladine, vendar trdim jaz ravno nasprotno. Zakaj padala bi morala dece pri samo dopoldnevnem pouku, ker bi bila mladina ves popoldan brez vpliva ne samo šolske, temveč navadno tudi roditeljske discipline. Mladež bi bila pri taki šoli največkrat popoldan prepuščena sama sebi, osobito delavska in mestna deca. Ker bi se tako izognila vsakemu nadzorstvu, bi se moralno jako kvarila.

Milo mi je, ker zahteva moj prijatelj, da je za svobodno vzgojo tudi treba dopuščati mladeži, naj se brez nadzorstva svobodno kreta. To je gotovo lepo stališče, a uspešno samo do stanovitnih mej, a čim se one prekoračijo, postane takoj škodljivo v moralnem smislu. Tudi jaz sem oduševljen pristaš svobodne vzgoje, a odločno se upiram temu, da bi se pedagoška svoboda izpremenila v divjaštvo, ki bi nam kvarilo mladino. Mlado sadno drevesce je pod vednim vrtnarjevim nadzorstvom, ker če bi ne bilo, bi poglano divje mladike, ki bi zaprečile napredek žlahtnih mladik. Tako mora biti tudi pri mladini. Seveda mora biti nadzorstvo blago in tako, da ga vzgojenec ne občuti preveč. Oko učiteljsko ali voditeljsko se ne sme nikdar povsem odvrniti od dečice, če hočemo dognati moralni uspeh. (Tako je!).

Tako, slavna skupščina, sem sicer s skromnimi črticami, pa vendar dovolj povedal, da nima nerazdeljeni šolski čas nobenih bistvenih koristi, ali ima nasprotno mnogo napak, ki nasprotujejo napredku naše šole in škodujejo ne le našemu učiteljskemu ugledu, temveč tudi ljudski prosveti našega naroda. Nerazdeljeni čas pouka je samo potrebno zlo, ki se kot tako v nekaterih slučajih trpi; bil bi pa neoprosten greh, če bi si to potrebno zlo učiteljstvo v principu prisvojilo ter ga obligatno priporočalo.

Taka dopoldnevna šola bi, kakor sem dokazal s številkami, zaustavila lep napredek našega ljudskega pouka ter znižala poset šole na štiri leta, ona bi preprečevala s svojim peturnim napornim delom telesni in duševni razvitek naše mladeži. Tako bi našemu narodu došla ogromna kulturna škoda, a tega bi ne smeli dopustiti mi učitelji že iz patrijotičkih razlogov. Vzgoja naroda nam mora biti največja svetinja na tej zemlji. Pravi učitelj bo rad žrtvoval vse svoje osebne interese, samo da čim uspešnejše služi največji svetinji svojega naroda. (Tako je! Živio!).

Končno mi je po dolžnosti še omeniti, da imamo mi Hrvati in Srbi na jugu monarhije ter na Balkanu, četudi smo majhen narod, častno in jako znamenito misijo, Okolo nas so nasprotniki po številu in po kulturi od nas močnejši, a ti hočejo po vsaki ceni, podjarmiti nas s svojo prosveto. Mislim tedaj, da je naša najsvetejša dolžnost, da svoj narod kolikor možno prosvetimo in izobrazimo, da se lahko potem uspešno bori za bodočnost svojo. Narodna zavest se mora povzdigniti, kar je edino mogoče potom daljšega in intezivnejšega pouka vsega naroda, a ne potom dopoldnevnih šol in skrajševanja narodne izobraženosti. V teh težkih časih je treba, da svoj narod pripravimo za kulturno borbo, a to moremo dognati le samo z daljšim, ne pa krajšim poukom. Zato se branimo marsikaterih teorij in opasnih poizkusov v svojem pouku, ter ostanimo rajši pri razdeljeni šoli še dotlej, dokler od nas kulturnejši narodi praktično ne dokažejo, da bi bil peturni pouk uspešnejši. Naš dosedanji razdeljeni pouk ima vse pogoje, odgovarja povsem pedagoško-didaktičkim, socialnim in higijenskim zahtevam, tedaj pa naj ostane. Treba pa je razen tega resno misliti na pomnožitev učiteljstva in osnovanje potrebnih novih šol, da nam všolajo še onih šest stotisoč naših bednih otrok, potem pride vse v pravi tek.

Tako mislim o tej znameniti stvari jaz, a vi sodite, v koliko sodim prav, ter sprejmite resolucijo:

VII. občna skupščina «Saveza hrv. učit. društva» se ne more uveriti o bistveni koristi nerazdeljenega šolskega pouka in z ozirom na to ostaja pri dosedanjem razdeljenem pouku, ki povsem odgovarja pedagoško-didaktičkim, higijeniškim in

socijalnim potrebam našega naroda. Skupščina tudi prizna, da je v mnogih prilikah v domovini deci predaleč v šolo ter pristaje na to, da se more uvesti nerazdeljeni poduk v takih krajih, kjer bi to za potrebno spoznal dotični učitelj, odnosno učiteljski odbor, a odobrila najvišja šolska oblast. (Burno odobravanje.)

Govor obeh glavnih govornikov smo priobčili skoraj doslovno, ker je zadeva zanimiva in velevažna. Žal, da nam prostor ne dopušča, priobčiti besede onih, ki so posegli v debato. Navedli so marsikaj pro in kontra.

Boranić, učitelj v Šestinah, protestuje proti trditvi Biničkega da bi se z uvedenjem nerazdeljenega časa poučevanja znižal nivo ljudske šole. On ima že pol leta uveden nerazdeljen pouk in iz izkušnje razpravlja koristi take šole. Točko za točko pobija Biničkega ter dokazuje iz prakse vsestransko vrednost nerazdeljenega pouka. Priporoča rezolucijo dr. Cenkića.

Mallus, učitelj višje ljudske šole v Kostajnici, nasprotuje v nekaterih točkah Cenkiću ter pritrjuje rezoluciji Biničkega. Pravi, naj bi v vsakem okraju ena šola uvedla za poizkušnjo nerazdeljen pouk, in čez več let naj bi razpravljali o tej zadevi

Ker se je vedno več govornikov javljalo za, oziroma proti, a bilo je le malo časa več, so se združili navzoči v to, da sta obe stranki izbrali po enega govornika. Za nerazdeljeni pouk je govoril Ferdo Hefe le, ravnatelj višje ljudske šole v Sisku, proti pa Anton Bakrač, šolski vodja v Sudini.

Hefe le je v kratkih besedah v imenu večine navzočih čestital dr. Cenkiću na spretno in temeljito sestavljenem govoru ter izjavil, da je večina za njegovo resolucijo.

Bakrač je na dolgo in široko razpravljajl proti dr. Cenkičevemu predavanju, večkrat prekinjen po navzočnikih. Nemir in nasprotovanje sta jasno kazala, da je večina za nerazdeljen pouk. Klici »Dosta, prestani, vzemite mu besedo itd.« so doneli po dvorani.

Crnko, šolski vodja v Suhompolju, je dal kratko izjavo, v kateri je omenil, da je dr. Cenkić na znanstveni podlagi dokazal prikladnost in napredek nerazdeljenega časa pouka, dočim gospoda protivnega mišljenja niso niti z znanstvenimi ne s strokovnimi razlogi mogli dovolj podpreti dosedanje prakse.

Končno sta še govorila Binički in dr. Cenkić, prvi dalje drugi krajše, nakar je skupščina glasovala.

Pretežna večina je bila za dr. Cenkičevo resolucijo. To glasovanje je pokazalo, da je velika večina hrv. učiteljstva za **nerazdeljeni pouk**. Ako pomislimo, da so o tej preporni točki že pri zborovanjih vseh učiteljskih društev prej razpravljali in da sta obe stranki natančno pretresovali dobre in slabe strani razdeljenega in nerazdeljenega časa pouka, pač lahko trdimo, da je vse hrvatsko učiteljstvo stopilo na bojno polje.

Ker je bil dnevni red izčrpan, je zaključil predsednik skupščino.

Lepa in vrlo zanimiva dva dneva sem doživel med hrvaškimi kolegi, samo žal mi je bilo, da sem bil sam Slovenec. Ko bo drugo leto zopet »Učiteljski dan« v Zagrebu, je želeti večje udeležbe z naše strani.

*Ign. Šijanec.*

## Dopisi.

### Štajersko.

**Iz gornjegrajskega okraja.** V »Učit. Tov.« štev. 34 je nadučitelj K. v »Pisarni« razpravljajl na dolgo in široko o nekaterih lokalnih zadevah našega okraja. Sicer ni imenoval okraja, tudi imeni dveh učiteljev, ki sta prvi kot zastopnik učiteljstva, drugi voljen od okraj. zastopa, člana okr. šol sveta je zamolčal, pa iz vseh podrobnosti, navedenih v članku, je vsak na prvi hip spoznal, zakaj gre. Napadel je dva tovariša, dajal »lekcije«, mimogrede pohvalil samega sebe s tem, da je pogrel itak že večkrat objavljen tek obravnave pred upravnim sodiščem v znanem slučaju. Učiteljstvo je hvaležno g. K., da je dognal pred upravnim sodiščem zanj ugodno rešitev.

Z ogorčenjem je tuokrajno učiteljstvo čitalo ta napad na svojega priljubljenega in s o g l a s n o voljenega zastopnika, in marsikatera pikra beseda se je čula pri sestankih kolegov na rovaš g. K.

Učiteljstvo je popolnoma zadovoljno s svojim zastopnikom kakor tudi z delovanjem drugega tovariša v okrajnem šolskem svetu. Obema se je že večkrat pri zborovanjih uč. društva izreklo zaupanje, zahvala za trud in vrlo zastopanje učiteljstva. Zadnjič se je to zgodilo s o g l a s n o, dne 19. novembra t. l. Seveda g. K. ni bil navzoč pri zborovanju; zakaj edino on je nasproten gospodoma tovarišema v okrajnem šolskem svetu izmed vseh tuokrajnih tovarišev in tovarišic. Nekdo je pripomnil, da hoče g. K. zato zastopniku učiteljstva v okr. šolskem svetu tla izpodkopati, ker bi morda on rad prišel v to korporacijo. Toda iz te moke ne bo kruha, saj se je g. K. gotovo sam prepričal — pri zborovanju v Št. Janžu letošnjo pomlad — da ni nihče na njegovi strani.

Napadena tovariša sta se samo smejala, ko je bil razgovor o članku XXIV. »Pisarne,« rekoč, da ju tak napad pač čisto nič ne tangira, zakaj storila sta v okrajnem šolskem svetu le to, kar je prav, in na ljubo eni osebi ne bosta delala drugače, kakor jima velevala njiju vest. Zdi se jima premalenkostno, spuščati se z gospodom K. v polemiko, ker se brigata za njegove filipike toliko kakor za lanski sneg. Da pa se vendar izve resnica, dovoljeno bodi meni, v tej zadevi izpregovoriti nekoliko besed.

Tuokrajno učiteljstvo je bilo edino in složno, dokler ni prišel g. K. v naš okraj. Ker se pa ni brezpogojno vdalo njegovim nazorom, se je pričelo rovanje od njegove strani. Toda nočemo premotrivati teh reči, toda oglejmo si XXIV. članek »Pisarne«.

Naš zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu je poročal v zborovanjih učiteljskega društva o svojem delovanju. To je gotovo lepo od njega, saj se le redkokje čuje kako poročilo iz ust zastopnika. Koristno pa je tudi, če ob tej priliki omenja nedostatke in daje navodila, kako to ali ono reč boljše napraviti. To pa, kar trdi g. K., da po našem zastopniku pošilja okrajni šolski svet učiteljstvu lekcije, grajo in hvalo, je neresnica. Okrajni šolski svet ima drugih sredstev dovolj, da kaj ukrene v takih zadevah, naš zastopnik pa je izražal le svoje mnenje in nam podal le par dobrohotnih migljajev, zakar mu je učiteljstvo lahko hvaležno.

Čudno pač zvenijo besede g. K.: »On (zastopnik) mora tudi takrat zastopati naše koristi in se za nas potegovati, če tudi smo mi morda zaslužili največjo grajo.« Logično, če smo najslabejši, najzanimkrnejši in najnemoralnejši itd. učitelji, če škodujemo ugledu našega stanu in šolstva itd. in smo zaslu-

žili največjo grajo, se mora zastopnik učiteljstva za nas pogotovati in nas znabiti še hvaliti.

Preidimo na ono točko v omenjenem članku, kjer je govor o znižanju proračuna za šolo na Gorici. Dva razredna šola na G. je imela večjo vsoto stroškov v proračunu, kakor štiri razrednica na Rečici, in to zaradi komoditete gosp. K. Ta gospod nikakor ni bil zadovoljen s stanovanjem, ki ga je rabil njegov prednik nad 20 let. Notabene je g. K. samec v tem ko je imel g. Ž. mnogoštevilno rodovino. Gospodu Ž. se je ljudstvo smililo, zato je potrpel; g. K. pa je, komaj prišedši na G., hotel kar hipoma vse izpremeniti. Dognal je to, ali vsota za učila se je morala z ozirom na navedeno prikrajšati za tisto leto z namenom, prihodnje leto znesek za učila primerno zvišati. V tem slučaju tedaj ni vse tako, kakor hoče raložiti g. K.

Znano pa je tudi, da ravno g. K. ni prijatelj večjih zneskov v proračunih. Kako bi sicer drugače bilo mogoče, da je on kot tajnik občine Kokarje napravil rekurze proti proračunom šol v Sv. Frančišku in v Šmartnem. Verjetno je, da nima on nikakega vpliva na sklepe občinskih zastopnikov in mora kot tajnik delati take rekurze, ali pa se to tudi strinja z ugledom učiteljstva?

V okraju Gornji grad je celo ukaz, v katerem se sploh učitelju prepoveduje, delati rekurze v enakih slučajih.

Kar se pa tiče »poročila o dveh sosednjih šolah«, moramo pa le to omeniti: Res je dobil g. K. referat o dveh šolah. Taki referati provzročajo precej truda in dela, a gosp. K. je kmalu odložil ta referat. Njegov prednik g. Ž. pa je bil referent o vseh šolah okraja in je često cele noči delal in se trudil. Kot referent je g. K. sestavil obširen pouk itd. (Glej članek XXIV. »Pisarne«).

»To moja vloga so čitali pri seji okrajnega šol. sveta. Da zastopniku njena obširnost ne ugaja... G. K., to je laž. Te vloge niso nikdar čitali pri seji okr. šol. sveta, tudi se nikdar ni obravnavala v tej korporaciji, torej je tudi napad na našega zastopnika ničev v tej zadevi.

G. K., mirujte že vendar, saj Vas tudi drugo učiteljstvo pusti na miru!

Opomba uredništva: Ta dopis priobčujemo, ker nečemo, da bi se komu godila krivica. Ker so pa morali čuti v tem dopisu omenjeni tovariši v citiranem članku »Pisarne« bridke očitke, je naša dolžnost, da priobčimo zagovor, ki prihaja pravzaprav od neinteresovane strani. Ker pa imenovani članek ni delo našega uredništva, zato ne zadene nas nobena krivda. Mi svojim dopisnikom verjamemo, a ti ne smejo grešiti na naše zaupanje. Najmanj, kar smemo zahtevati od njih, je pač to, da nam poročajo samo tako, kakor se je v resnici godilo. Ta slučaj nas uči, da moramo biti v bodoče previdnejši. Pripominjamo še, da smo dopis mestoma ublažili in mu odstrigli konec, ki je neizrečno hudo očitaje. A na ugledu ne maramo nikomur škodovati. Želimo, da bi bila s tem ta zadeva dognana, ker ne maramo uvajati osebnih polemik. Naši tovariši naj iščejo to, kar jih družijo, a ne tega, kar jih razdvaja. Za naše delo je treba skupnih sil! — O dolžnosti zastopnikov učiteljstva v okr. šol. svetih smo v svojem listu že dosti odločno govorili. Naše mnenje je torej vsakemu znano!

## Društveni vestnik.

### Kranjsko.

**Ljubljansko učiteljsko društvo** ima svoje letošnje glavno zborovanje dne 27. t. m. ob 10. uri dopoldne v šentjakovski dekliški šoli. Zborovanje se vrši po običajnem vzpostredu. Obilne udeležbe prosi

odbor.

### Štajersko.

**Učiteljsko društvo za ptujski okraj** ima v četrtek, dne 5. januarija 1905 ob 1/2 11. uri dopoldne v okoliški šoli letni občni zbor z naslednim dnev. redom: 1. Letno poročilo. 2. Volitev odbora. 3. Volitev dveh pregledalcev društvenih računov. 4. Poročilo zastopnika v okrajnem šolskem svetu. 5. Nasveti. K obilni udeležbi vabi

odbor.

**Učiteljsko društvo za mariborsko okolico** bo imelo svoje glavno zborovanje v četrtek, dne 5. prosinca 1905., ob 10 uri v šoli Leitersberg-Krčevina. Dnevni red: 1. Zapisnik, 2. dopisi, 3. letno poročila a) načelnikovo, b) blagajnikovo, 4. volitve, 5. predlogi in nasveti. Prav obilne udeležbe pričakuje

odbor.

**Ljutomersko učiteljsko društvo** je imelo dne 1. decembra prav dobro obiskan občni zbor. — Gosp. predsednik pozdravi nove člane (gdč. Lebarjevo, g. Laha in Dostala). Po odobrenju zapisnika poroča g. ravnatelj Robič o novih pedagoških knjigah ter obljubi, da bo v prihodnjih zborovanjih zopet poročal: G. Zacherl predlaga, da naj poroča tudi kdo o knjigah za šolarsko knjižnico. — G. nadučitelj Vauda si je izbral za temo »Grehi učiteljstva tega okraja«. Na podlagi izkustev, ki jih je nabiral že več let, je posebno grajal medsebojno preziranje učiteljstva, denunciranje pri raznih osebah in oblastih, priporočal je več samozavesti ter vzajemno, kolegijalno delovanje učiteljstva ene šole. Marsikateremu se je čitalo z obraza, da se je čutil prizadetega. — Blagajnica izkazuje deficit, ker nekaterniki ne izpolnujejo svoje dolžnosti. — Dosedanji odbor je bil enoglasno sprejet (g. Karba predsed., Robič, Čeh), le namesto odstotivše blagajničarke je bil voljen blagajn. g. Kryl. Med predlogi mi je omeniti tega, da se naj izreče poslancu g. Robiču zahvala za možat nastop pri odpravi III. plač. razreda ter da društvo izrazi ogorčenje nad neosnovanim, podlim napadom poslanca Linka na slov. učiteljstvo.

## Književnost in umetnost.

»Popotnik« ima v zadnji letošnji številki to-le vsebino: 1. Požegar: Prosveta. 2. Ludovik Cernej: O pomiloščenju mladoletnih obsojencev. 3. V. Pulko: Somatologija v ljudski šoli. 4. J. Kocbek in M. J. Nerat: Spomini na potovanje v Norimberk. 5. Ivan Šega: Pedagoški paberki CIX. 6. Književno poročilo. 7. Razgled: Pedagoški paberki. — Kronika. Upravništvo objavlja to-le listnico, ki jo pač priporočamo vsakomur v uvaževanje. Tej številki polagamo poštno položnico. Cenjene naročnike prosimo, da sežejo prav kmalu po njih ter nas rešijo moreče skrbi, kako poravnati zaostali dolg, ki se je nabral vsled malomarnosti naročnikov. Veliko naročnikov dolžuje še za leto 1903. Te prosimo, da čim prej zadoste svoji dolžnosti. S prihodnjim letom uredimo novo naslove. Prosimo, da se nam vsaka izpremba pravočasno sporoči.

»Zvonček« izide z novim letom v novi opremi in s krasno vsebino. Nabirajte mu naročnikov!

**Opis Sv. Križa.** Spisal Peter Medvešček, nadučitelj v Gorici. 1904. Tisk »Narodne tiskarne« v Gorici. Str. 52. Cena 40 h. — V tej knjižici je opisal naš tovariš Sv. Križ na Vipavskem v zgodovinskem in zemljepisnem oziru. Ta spis je že izšel v uradnem »Poročilu o stanju ljudskega šolstva v okraju goriškem za l. 1903.—1904.« Ker pa dobivajo taka uradna poročila le oblastva in učiteljstvo v okraju in ker bi utegnil »Opis Sv. Križa« zanimati tudi širše kroge, zlasti rojake iz Sv. Križa in okolice, je izdal pisatelj svoje marljivo in temeljito sestavljeno delo v posebni brošuri, ki je lep prinos

k našim krajepisom ter dokaz pisateljve marljivosti in ljubezni do domovine. V knjižici so tudi 4 podobe. Sicer so podobe za take opise velike važnosti, a te so skoro brez pomena, ker so zaradi slabega tiska popolnoma nejasne in razmazane, kar je gotovo škoda. Vsaka tiskarna ne zna tiskati podob.

**Navodilo k III. delu čitanke za obče ljudske šole.** (Izdaja v štirih delih, sestavila H. Schreiner in F. Hubad.) Cena 50 vin. Na Dunaju. V c. kr. zalogi knjig. — V zadnjem odstavku beremo dr. Fr. Ilešiča opis »O čitanju verzov«. V ysem se ne strinjamo s pisateljem. Tudi ni n. pr. res, kar piše na strani 32.: . . . To uvažujoč, zlagajo naši pesniki take-le kitice: »Kdor kruha nabranega ne jé, . . . itd. Tega verza ni pesnik Gregorčič nikoli napisal! Njegov, t. j. Gregorčičev, verz se glasi: Kdor kruha vbranega ne jé... (Gregorčič: Poezije I, str. 18.) Morda pesnik Gregorčič tudi vé, kako je treba pisati verze. On ima za to uho in čut. Zato bi bilo treba priznati muziki njegovih verzov. K temu spisu se morda še oglasimo.

Liga + 1.

**Knjavec.** Časopis za negovanje zdravja po Kneipovem sestavu, za pouk, vzgojo otrok in zabavo. Glavni urednik J. Okič. Izhaja zadnji dan vsakega meseca. Upravištvo v Gorici, Gosposke ulice št. 7. Stane 2 K na leto. — Ta list se ne peča s takozvanimi »čudežnimi zdravljenji«. Vsi članki so pisani res poučljivo, temeljito in poljudno in so jako pripravi za pouk ljudstva. »Raznoterosti« nudijo v vsaki številki lepih in zanimivih notic in vesti v podporo glavnih nalogi, ki si jo je postavil ta list.

„Slovan“. Mesečnik za književnost, umetnost in prosveto. Letnik III. »Slovan« se odlikuje z lepimi ilustracijami in izbrano vsebino, ki ga z njo zalagajo najodličnejši naši književniki. »Slovana« dobiva učiteljstvo za znižano ceno.

„Prelepa je cvanc'garca.“ — Kaj je na tej pesemci, da se nam je ohranila od roda do roda, da se nam je omilila, da jo slišimo radi vsikdar in povsodi? Po našem, seveda ne merodajnem mnenju — napev! Napev nam tako ugaja, da mu celo v prijetni družbi pri kozarcu dobrega vinca podložimo s popolnoma mirno vestjo še kako drugo besedilo, kadar nam poidejo kitice »Prelepe cvanc'garce«. A to se ne dogaja pri tem napevu, temveč skoro pri vseh drugih, ki so narodni, in to tudi ne stori samo »dobrovoljček« pri vinu, temveč tudi narod sam. Gotovo je to že marsikdo opazil. Melodija je torej ono, ki vzdržuje v tem slučaju besedilo. To redko nastane brez napeva, in napev je, ki ga vzdržuje časih stoletja v narodu, ki ga ponese dalje. Mnogokrat ostane celo napev, ko se je besedilo že davno izgubilo ali docela izpremenilo.\*)

S tem nikakor ne trdimo, da je besedilo manj vredno kakor napev. O tem govoriti bodi stvar drugih. To pa trdimo, da besedila naših narodnih pesmi, posebno erotičnih, niso prikladna šoli. Kaj nam torej preostane drugega, če hočemo, da uvedemo narodno pesem v šolo in po tej med narod nazaj, da jo rešimo pozabljenosti, kakor da napevu podložimo drugo, njegovemu značaju primerno besedilo?

In jaz mislim, da to ni tako strašen greh.

Kadar čujemo pesem vsekdar vpliva na nas napev z večjo silo kakor besedilo. V recitativu morda le moreta tekst in godba z enako silo delovati na slušatelja. »Kakor hitro pa deluje godba z vso svojo intenzivnostjo, obledi ob nji besedilo, da, zaostane daleč za omnipotentno besedo«, pravi Ferdinand Hiller.

Najslabši tekst, lepo komponiran, se nam omili in nasprotno, najlepši poetični proizvod, slabo uglasben, nam ne ugaja.

Vprašajte gospode pevce. Mnogokrat vam v navadnem govoru ne znajo povedati besedila h kaki pesmi; napev si morajo zapeti, da se spomnijo besedila.

Ce čitamo libreto kake opere, tekst kakega oratorija, tedaj skoro ne moremo umeti, da je dal skladatelju navzlic svoji, marsikaterikrat dolgočasni in plitvi vsebini, snov za toliko in tako dolgotrajajoče lepe godbe. Najzanimivejše pa je, da je med slušatelji opere ali oratorija 50% (če ne več) navzočih, ki v mnogih slučajih besedila ravnokar pete skladbe

ali ne razumejo, ali o istem času besedila in godbe sprejeti ne morejo. Navzlic temu pa vpliva nanje godba, spričo svoje notranje sile ravno tako. Ne navduši nas toliko tekst, ne razveseli, ne vznemiri nas v toliki meri, kakor melodija. Vpliv na nas bi se pojavil, če bi razumeli tekst ali če bi ga ne. V dokaz temu nam je treba vzporediti le vokalni glasbi instrumentalno. Instrumentalna skladba ima samo v redkih slučajih navodilo za razumevanje svoje vsebine; mnogokrat niti nima naslova, ki bi iz njega mogli sklepati na njen značaj. In vendar vpliva istotako na nas. Melodija je torej pri godbi glavno in ta dopušča brez škode, da se ji podložijo različni teksti kakor jo človek različno občuti.

Zapojte mi narodno pesem, a brez besedila. Seveda tako, ki jo še ne poznam. Verujte mi, da ga ni človeka, ki bi ji mogel ob slušanju podložiti ravno isti tekst iste vsebine kakor ga ima v istini. In če mi nato zapojete isti napev s kakim fingiranim, a značaju napeva primernim besedilom, veroval vam bom, da je to pravi tekst. Naj pa pravim tekstom, bom pozdravil melodijo veselo kot staro znanko ter akceptiral novi, a sedaj pravi tekst brez nevolje.

Da je mogoč različen tekst eni melodiji, nam dokazuje tudi dejstvo, da je enemu tekstu mogoča tudi različna melodija. Zahtevam pa seveda vedno, da je tako tekst značaju napeva primeren, kakor bodi primeren napev značaju teksta. Vzemimo melodijo, tako dokazuje Eduard Hauslick v svoji knjigi »Vom Musikalisch-Schönen«, ki izraža najstrastnejšo jezo. Obstrahujemo ji prvotni tekst ter ji podložimo drugi tekst, ki izraža najstrastnejšo ljubezen, torej direktno nasprotje. Opazili bomo, da morda melodija interpretira oba teksta enako dobro. Faktično se to tudi mnogokrat zgodi.

Znano je, da preplavljajo trgovine marsikateri nemški in drugi »komponisti« z muzikaličnimi predpustnimi kvarteti, terceti, dueti itd., ki porablajo v njih za neslane verze in vodene dovtype le znane, večinoma resne melodije. Tako se tudi mnogokrat čuje fugirani allegro iz uverture k »Čarobni piščali« kakor vokalen kvartet, ki ga pojo razcapani, kregajoči se judje. In kakor nas Mozartova glasba v uverturi pridobi s svojo resnostjo, tako nas tu vzveseli hote ali ne-hote s svojo nizko komiko. Kar pa je glavno, žalostno, a resnično, je to, da tekst judov k melodiji izvrstno — »paše«. Sličnih slučajev bi se dalo še mnogo navesti.

Nedavno tega sem videl pri neki gospodični, ki je obiskovala samostansko učiteljšče v Mariboru, pesmi, slovanske umetne pesmi, ki jim je bil podložil tudi popolnoma drug tekst. V kvartetu »Svračanje«, katerega zadnji verzi so gotovo vsem pevcem znani, so dobili obliko:

»Vmirite se srčne želje,  
Bog vam svoje cilje daj!  
Sladke nade tja na nebo  
do vresničenja spremljaj!«

Sicer pa je hrvaški tekst do cela erotičen.

Ali slovanska pesem »Pozdravljam te, gorenjska stran!«  
Ta se glasi v izpremenjenem tekstu:

»Razlij sedaj se, čuvstvo vir!  
Zapojte vi, o j pojte vi, glasovi vsi!  
Pozdravte, da, pozdravte nam pastirja!  
Voščila (!) izrečite vi!  
Dodeli Bog najboljšo Ti!«

To je pri nas. Tako daleč segajoče izpremembe tekstov si prepovedujemo. Pa vzemite nemške pesmarice »Weinwurm«, »Liederquelle« itd., in našli boste za več tekstov eno melodijo.

Pojdite v naše cerkve na kmetih! Tu poslušajte organiste! Koliko opernih melodij, koliko posvetnih pesmi, koliko »maršov« in »jodlerjev« slišite tu. Pobožno ljudstvo pa se nikakor ne moti v svoji molitvi; nasprotno sem v takih in enakih slučajih čul na svoja lastna ušesa marsikoga, ki je ne poznajoč prelepega (!) preludija (!) trdil, da je postal ob lepi pobožni (!) godbi še pobožnejši. V Italiji slišimo celo v cerkvi večkrat kako melodijo Donizettijevo, Rossinijevo, Verajjevo kakor pa v gledališču.

Rekli boste, da kaže to le barbarični okus naš. A tudi največji mojstri duhovne pesmi so imeli sličen okus. Händel

\*) Starogelske narodne pesmi na Šotskem.

je, kakor dokazuje Winterfeld, vzel za svoje najlepše, zaradi svoje nedosežno lepo izražene pobožnosti občudovane melodije v oratoriju »Mesija« napeve iz svojih posvetnih, večinoma erotičnih duetov, ki jih je spisal prej za princezinjo Karolino Hanoveransko na madrigale Maura Ortensija. Enako je delal tudi Sebastijan Bach. Vse madrigale v svojem »božičnem oratoriju« je vzel iz svojih poprejšnjih posvetnih kantat itd. Celo Gluck, ki trdijo o njem, da je vsako noto natančno prilagodil situaciji in besedilu, oni, ki je najznačilnejše znal izražati melodično vsako dramatično dejanje in vsako besedo, je vzel v »Armido« pet skladb iz svojih starejših oper ter jim podložil dosela nov in nasproten tekst. (Ed. Hauslick »Vom M. Sch.«\*)

A mi nečemo niti tako daleč. Ne kontrernega teksta, temveč le značaja napeva primerne nam dovolite, da podložimo narodnim napevom. Na tak način le moremo rešiti narodne napeve pozabljenosti. Kaj nam koristi napev zapisan, kaj pomaga prostemu ljudstvu, če se napev tudi poje, kolikor mogoče posiljno z raznimi nenaravnimi melodičnimi, še bolj pa harmoničnimi bolečinami na naših koncertnih odrih od naših pevskih društev. Dajte narodno pesem rajši ljudstvu, narodu nazaj s tem, da ji dovolite in uglatite pot v šolo. Ker pa ne more v njo s svojim prvotnim, vzgoji neprikladnim tekstom, dovolite, da se ji podloži drugi, njenemu značaju primeren tekst. Naj tu namen posveti sredstvo! Nasprotno pa tudi preveč tankovestni ne smemo biti. Izključiti ne smemo vsakega narodnega besedila, n. pr. o »vincu«, o »ženitvi«, o »nedolžni ljubezni« itd., kakor to delajo nekatere prepobožno pobožne gospodične tovarišice. Nikjer ne zaiti v ekstreme, držati se lepo srednje poti, in uverjen sem, da bodo vsi, dosedaj še trdovratni gg. tovariši odprli lepi naši narodni, četudi v besedilu premenjeni pesmi pot v šolo. Več o tem upam govoriti svoječasno v razpravi o »reformi ljudskošolskega petja vobče. Za sedaj samo v imenu Prelepe cvan'garce.«

E. A.

**Štirinajst zborov** (7 mešanih in 7 meških). Besede S. Gregorčičeve (12) in Fr. Levčeve (2). Uglasbil Jakob Aljaž, l. 1904. Cena (s poštino vred) 1 K. Dobiva se pri skladatelju in založniku J. Aljažu, pošta Dovje, Gorenjsko. — Simpatični skladatelj nam je uglasbil lep venec mešanih in moških zborov, ki bodo spričo svoje melodijoznosti, lahkote in izrazitosti vrlo služili našim pevskim zborom. Tudi težje uglasbljivo besedilo Gregorčičevo (n. pr. »Ujetega ptiča tožba«, »Na bregu«, »Soči« je našlo v Aljažu razumnega skladatelja, ki izraža pesnikovo plemenitost in domoljubje v lepih, slikovitih akordih.

**Vojanov — Rudolf Maister: Poezije.** V Ljubljani, Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, 1904. Omenili smo že na kratko, da je izdal slovenski častnik Rudolf Maister izbrane svoje pesmi. To je v slovenski književnosti prva knjiga pesmi, ki jih je napisal mož z oficirsko sablo. Veseli nas to toliko bolj, ker nam dokazuje, da tudi stroga in mrzla vojaška disciplina ne more zakovati v led bistrega vrelca, ki kipi v duši zavednega slovenskega vojaka-pesnika.

Slovenska javna kritika je že izrekla svojo sodbo o Maistrovih poezijah. Mi se pridružujemo tisti javni sodbi, ki je pohvalno omenjala zbirko teh pesnitev, ki je iskala vrline in priznala pesnim ceno, kakršne so vredne.

Po naših mislih je Majster epik. Verzi, ki jih je napisal on, se glase mestoma tako, kakor bi jih zapel kdo drugi. In to ni ravno slabo. Dokazuje nam, da se je Maister resno pripravljaj za svoj pesniški poklic, našel svoji pesniški naturi sorodstva med večjimi svojimi tovariši silnejšega samoraslega pesniškega ustvarjenja, se nehote navzel njih plastike in jedrnatega sloga ter se tako izkazal vrednega učenca svojih učiteljev. Vse to se je zdaj učrpalo v njegovo tvorbo silo in postalo bistvo njegovih balad in romanc. Tako je danes vkljub vsemu temu sam svoj in vzporejati ga je pod marko takega in takega sloga, te in te manire. Maister je študiral življenje, kakršno je in kakršno je bilo. Nad nam navadnim ljudem neznatnimi prizori je obvisel njegov pogled, in v duši se mu je zasnovala pesem, ki sili tudi nas, da gledamo in

\*) Navesti se dado še mnogi, mnogi taki slučajji pri drugih novejših in najnovejših skladateljih.

— vidimo. Nekatere pesmi II. oddelka njegove zbirke so v resnici lepe.

Njegova lirika je izražena najlepše in najpopolnejše v »Fantovskih.« Te pesmi niso fantovske le po imenu, temveč tudi in še bolj po razposajeno živahni, kmetiškoprirodni presrčnosti, ki jo tuintam vznaša istinita fantovsko-drzna zbadljivost, mestoma pa prepaja deviško-zaljubljen narodna sentimentalnost. In to je ravno značaj narodne pesmi, in bodi značilno tudi za pesem, ki ji je enčica.

Pesmi, posvečene Marici, so skozinskoz erotičke. Kako naj poje drugače pesnik, ki poklanja take darove svoji izvoljenki! Toda mi ne moremo prisoditi hvale vsem tem pesmim. Zdi se nam ob nekaterih, da je iskal pesnik originalitete. In sedaj čutimo to iskanje, ker ne najdemo iskanega. Izgubilo se je in skrilo, ker ga je iskal pesnik bogvekje zunaj sebe, in se mu ni oglasilo samo ob sebi v psih. Kdor primerja n. pr. pesmi »Posmrtna idila«, »Deklinacija«, »Bohême« s pesmima »Ne boj se!« »Sam,« nam pritrudi. Pretirane primere niso nikoli nič prida.

Torej: Maistrove »Poezije« so lepa pesniška zbirka, izvečine refleksivne nravi. Brez ozira na levo in desno in brez vprašanja, kaj poreko ljudje, jih je zapel mladi pesnik slovenski javnosti. Ali jo je zadovoljil — to ve danes. Prej ni pozvedoval, ker mu je bilo do tega, da zadovolji samega sebe. Sedaj ve, koliko zna. In da zna, to mu povemo tudi mi.

## Vestnik.

**Učiteljski konvikt.** G. Fr. Križnar, nadučitelj v Šenčurju pri Kranju nabral v veseli družbi pri Grajzarju 2 K.

**Kolekta poštних znamk za učiteljski konvikt.** Iz mariborske okolice kolekta št. 24; iz gornjegradskega okraja kolekta št. 56; iz litijskega okraja kolekta št. 29.

**Učiteljski dobrotniki.** Čestilci nadučitelja Jakoba Marna na Viču povodom njegove učiteljske 40 letnice 23 K 30 h; g. Ludovik Špilar, trgovec v Št. Petru na Krasu 1 K 30 h; g. A. Slamberger, c. kr. notar v Kranju 10 K; g. Valentin Golob, trgovec v Ljubljani 2 K; g. Davorin Sinkovič, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani, 2 K; g. Ivan Jebačinova »Prva jugoslovska tovarna za kavine surogate« v Ljubljani na račun pokroviteljine 50 K; g. L. Mikusch, posestnik v Ljubljani 5 K; g. Dragotin Zupančič, posestnik v Ptuj 2 K; g. Marija Zupančič, posestnikova soproga v Ptuj 2 K; g. Ivan Hrast, tajnik Mestne hranilnice v Ljubljani, 5 K; g. Alojzij Pogačnik, gostilničar v Ljubljani, 5 K; učiteljsko društvo za ormoški okraj na račun pokroviteljine 50 K, (čisti dohodek koncerta z dne 8. kimovca); g. Alojzij Zajec, vinotržec in posestnik v Šiški, 10 K; g. Maksimilijan Pleteršnik, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani, 10 K; g. Martin Petelin, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani, 3 K; g. Anton Globočnik, c. kr. vladni svetnik na Dunaju, 10 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

**Čekovni promet učiteljskega konvikta.** Letnina à 2 K za l. 1904: Gdč. Josipina Schott, učiteljica v Litiji; g. F. Križnar, nadučitelj v Šenčurju pri Kranju; gdč. Mici Schlaipach, učiteljica v Šenčurju pri Kranju; g. Josip Slekovec, nadučitelj na Jarenini; g. Jernej Črnko, učitelj na Jarenini; g. Josip Čonč, učitelj na Jarenini; gdč. Anka Wanda, učiteljica na Jarenini; g. P. Wudler, nadučitelj v Ljubnem na Štajerskem; gdč. Fr. Bašelj, učiteljica v Ljubnem, (1 K); gdč. M. Uderman, učiteljica v Ljubnem (1 K); g. Fran Leban, učitelj-voditelj v Trnovem pri Gorici; g. Fran Avser, učitelj na Bohinski Beli; g. Matej Kavčič, nadučitelj v Jurkloštru, gdč. Ana Poglajen, učiteljica v Jurkloštru; g. Andrej Kmet, nadučitelj v Cerkljah; g. Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah; g. Anton Mahkota, učitelj v Cerkljah; gdč. Ivana Bohinec, učiteljica v Cerkljah; gdč. Pavla Krušič, učiteljica v Cerkljah; g. Fran Orel, učitelj v Kortih v Istri,

Jakob Dimnik, blagajnik.

**Učiteljska imenovanja.** Viljem Zirkelbach je imenovan za Podbrezje; Andr. Skulj za Tržišče; N. Peterlin za Studenec in Josip Ambrož za Čatež.



**Božične počitnice.** Dne 15. t. m. je imel dež. šolski svet kranjski sejo. Sklenili so da pridejo v veljavo zopet božične počitnice, kakršne so bile v navadi prej. Če smo mi kaj pripomogli k temu, nas prav veseli.

**Nove šole.** Nove enorazrednice se ustanove na Štangi, na Primskovem v litijskem okraju in v Zadlogu pri Črnem vrhu. Šola v Begunjah pri Cerknici se razširi na tri razrede.

**V pokoj!** Tako zapoje zmeraj nasilnikov bič, kadar hoče spraviti spoti koga, ki mu ni po volji. S silo hočejo trgati nekatere naše ljudi od dela, ki jim je pilo in izpilo najboljšo telesno moči, da čimprej dohirajo in pocepajo od jeze in sramu. Toliko, da jih precej ne pobijejo v prah, kakor so pobijali sužnje brezvestni rimski plemiči. Pustite ljudi, da delajo, dokler imajo voljo, moč in zakonito pravico. Kadar pride doba, gre vsak sam rad v pokoj, saj ni prijetna služba, kjer nudijo poštemu delavcu kamen namesto kruha.

**Šolske veselice** so koristne in vplivajo vzgojevalno na srce in samozavest mladine, če niso prepogoste in predolge. Take škodujejo že zaradi tega, ker so v nasprotju s fizično silo mladine in ker je treba zanje žrtvovati preveč dragocenega časa. 14. t. m. so imeli v Št. Rupertu pri Velikovcu v »Narodni šoli« šolske veselice, pravzaprav slavnostno božičnico, kakor jo imenuje dotično vabilo. Vzpored ni obsegal nič manj nego 14 glavnih točk. 1. točka je obsegala še točko a in b, 5. a—č, 9. a—h, torej še 12 točk, kar dá skupaj 26 točk. To morajo biti koroški slovenski otroci pravi orjaki, da zmagajo toliko fizičnega napora, a čč. šolske sestre, ki vodijo imenovano šolo, prave pedagoške diletantke, da prirejajo nedolžni mladini take torture, ki jih še hudo-mušno imenujejo — slavnostno božičnico. Ta slavnost je morala trajati pomalem 5 ur, kar je preveč za onega, ki poje, igra in deklamuje, kakor za onega, ki posluša. Kar je preveč, ni nikjer prida. To naj uvažujejo tisti, ki jim velja. Če ne-čejo, bo njim samim v škodo.

**Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** nas prosi, da priobčimo ta dva dopisa njenega vodstva: V koledarju za leto 1903., ki ga je izdalo vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda, nahaja se tudi »Vestnik« družbe za leto 1903. Ako pregledujemo ta vestnik nekoliko natančneje, prepričamo se lahko, da nam je neprijetno ogledalo onih podružnic, ki so spale tudi v letu 1903. A nekaj teh se je začelo zadnji čas že gibati in oživljati. Smelo trdimo, da bi se lahko oživele vse naše podružnice, da bi lahko vse procvitale in se koncem leta ponašale z dostojnimi doneski. Častiti domoljubi! Glavna opora naši družbi so vselej bile in morajo tudi v naprej ostati naše podružnice. To nam bode načelo našega nadaljnjega postopanja. Z vsemi močmi bomo odslej delovali na to, da se vzdramijo vse in da ne zaspi niti ena — vsaj po naši krivdi ne sme zaspati. Ker se leto 1904. približuje svojem koncu, in ker bi se radi ponašali, ko izdamo v prihodnjem letu koledar za 1906., z dejstvom, da ni ostal naš klic, glas upijo-čega v puščavi, marveč da je našel odmev v vseh naših podružničnih odborih, in v vseh srcih čč. rodoljubkinj in rodoljubov, obračamo se do vseh teh z nastopnim nasvetom ter svojo vljudno prošnjo: Tam, kjer naše podružnice spijo in niti svojih odborov večinoma ne naznanijo v Ljubljano, tam se žrtvuj posamezna rodoljubkinja, posamezen rodoljub ter naberl kako vsoto kot prispevek za našo družbo ter jo upošlji naravnost naslovom: »Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani«. Ako dobimo take zneske s pripomnjo, da se upošljujejo kot prispevke te ali one podružnice — vsaj do konca letošnjega leta — izkazali jih bomo kot prispevke dotičnih podružnic v prihodnjem koledarju za l. 1906. Tem načinom bo obenem oživela dotična podružnica. Če dosežemo na ta način, da se zmanjša število spečih podružnic, častno bode to ne le za našo družbo sploh, nego tudi za dotično podružnico; posebej pa še za le tako delujoče rodoljubkinje in rodoljube. Z delalnostjo in neumornim trudom, čč. domo-rodkinje in domorodci naprej ter naprej — in družbi se bode sčasoma godilo tako dobro, kakor jej to želite, Vi in mi.

»Mal položi dar — Domu na altar« je bilo vedno vodilno geslo naše družbe, kadar se je šlo za to obremeniti slovensko javnost s kakim novim davkom in prid prepotrebne družbine blagajne. — »Mal položi dar — Domu na altar« je

bila vedno vodilna misel družbinemu vodstvu, kadar je hotelo odpreti družbini blagajni vir novih dohodkov. Prav to geslo je pa tudi vodilo družbino vodstvo v njega 155. seji z dne 12. oktobra 1904. Povodom sklepa v tej seji se »Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani« oglašča danes pri slavnih uredništvih in društvih, pri vseh rodoljubnih Slovenkah in domorodnih Slovencih. A danes ne zahteva nikakih novih denarnih prispevkov ali novih narodnih davkov. Prosi le, da ji vsakdo izmed njenih dobrotnikov prepusti to, kar premnogi izmed njih kakor nerablivo vržejo od sebe. Neštete so v posesti slovenskega naroda se nahajajoče rabljene poštnne znamke. Le malokdo se ukvarja s tem, da jih zbira in ureja — večina jih zametuje. Ako pa bi ves slovenski narod vse te v njega posesti se nahajajoče rabljene poštnne znamke podaril naši družbi, bila bi to nova in znatna podpora družbini blagajni. Vsaka pošiljatev takih znamk nam dobro dojde, za vsako pošiljatev bodemo hvaležni, naj bodo že urejene ali tudi neurejene zbirke inozemskih ali domačih rabljenih poštnih znamk. Nikdo Vas, Slovenke in Slovenci, naj torej odslej ne odstranjuje rabljenih poštnih znamk. Če jih pridno nabira, shranjuje in nam daruje, zagotovi si hvaležnost podpisanega vodstva in podpirane slovenske dece. Vsa slavna časniška uredništva pa naprošamo, da sprejemajo po posameznikih darovane poštnne znamke ter je ob priliki upošljujejo podpisanemu družbinemu vodstvu, za kar jim bode vže naprej izrečena najiskrenejša zahvala.

**Šolska reforma na Nižjeavstrijskem.** Dne 2. t. m. je prišla k ministrskemu predsedniku deputacija krščansko-socialnih okrajnih šolskih svetov s prošnjo, naj novi šolski zakon čimprej predloži cesarju v potrjenje. Dr. pl. Koerber se je skliceval na tozadevno izjavo naučnega ministra ter pripomnil, da vsled razburjenja nasprotnikov sedaj ni mogočna sankcija; nastopiti mora zopet mir. Končno je ministrski predsednik izjavil, naj učitelji mirno potrpe, zakaj vlada goji za gmotni položaj učiteljstva največjo naklonjenost in splošno zanimanje. To so res lepe besede, a vprašanje je, kdaj bodo te besede — postale meso?!

**Velika razstava risarij** se vrši v Zagrebu od 22. decembra t. l. do 15. januarja 1905. »Hrvatsko društvo za unapredjenje uzgoja« ima sekcijo »za promicanje umjetničkoga obrazovanja«, ki priredi vso izložbo pod neutrudljivim delovanjem ravnojočega učitelja g. Ivana Tomašića. Razstavljenе bodo risarije učencev, izgotovljene v moderni smeri, risane v zabaviščih, ljudskih in meščanskih šolah, realkah, gimnazijah in preparandijah Avstrije, Ogrske, Nemčije, Švice in drugih dežel. — Obenem se vrše tudi razna predavanja o risanju v modernem smislu. G. Tomašić bo predaval o svoji metodi, ki je največ prikkrojena po Kuhlmannovcih; tudi delo g. Marina bo kritikoval posebni strokovnjak. Kakor vse kaže, bo razstava s predavanjem vrlo zanimiva. Ker tudi slovenski učitelji baš sedaj eksperimentujejo z novimi metodami o risanju, je pričakovati, da se isti mnogobrojno podado v Zagreb k bratom Hrvatom v pouk.

**Kmetijski tečaji v Mariboru.** S privoljenjem štajerskega deželnega odbora in privolitvijo c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk se bodo vršili tudi leta 1905. na štajerski deželni sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru v mesecih marcu in juniju kmetijski učni tečaji za poučevanje ljudsko-šolskih učiteljev v sadjereji in vinoreji, in sicer za 20 udeležencev. Udeleženci tečaja, ki dobe za to potnine in hranarine po 100 kron, dobe za ta namen dopust in se zanje za dobo tega dopusta ne namestijo suplentje, zaradi česar se navadno more le ozirati na učiteljske osebe večrazrednih ljudskih šol. V smislu odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 7. novembra 1904. št. 12.343, opozarjamo učitelje ljudskih šol ter pripominjamo, da je dotične, kolka proste prošnje vložiti najkasneje do 1. prosinca 1905. pri pristojnem okraj. šolskem svetu. V dotični prošnji je navesti, je-li se že kateri učitelj dotične ljudske šole udeležil takšnega tečaja in katerega leta, bo-li prošnik v stanu, da v tečaju pridobljeno znanje na svojem službenem mestu, ker se nahaja ondi drevesnica in trtnica, praktično uporabi in če morda deluje na katerem obstoječih kmetijskih nadaljevalnih tečajev, da bo na ta način mogoče pri majhnem številu udeležencev zadeti pravo izbiro.

**Slovenska javnost in naše učiteljice.** V »Omladini« z dne 1. t. m. čitamo: Naročnica »Omladine« nam piše: Slovenski učitelji bijejo z vso odločnostjo gospodarski in politični boj. V slovenski politiki so že danes povsod močno upoštevan faktor in postanejo to še bolj, čim se jim izboljšajo njihove gmotne razmere in šolstvo, iz katerega izhajajo. Čudno je tedaj, da se poleg v politiki in v vsakem izobraznem in gospodarskem gibanju tolikrat imenovanih učiteljev prav malo, da, skoro prav nič ne čuje o — slovenskih učiteljicah. Skoro 1000 jih je, pa ne pridejo v našem javnem življenju v poštev; v bojih za plače, ki se vendar i njih tikajo neposredno, jih redkokdaj vidiš. Da se s politiko ne pečajo, še dokaj odgovarja njihovi naravi in poklicu. Da pa se stanovskih dolžnosti in važnih nepolitičnih kulturnih vprašanj ne spominjajo, ni hvale vredno. 1000 učiteljic, razdeljenih po vseh pokrajinah slovenskih med narodom! Kakšna imponantna sila bi bila to, če bi začela delati, če bi dala delu pravo smer, če bi bila dostojno organizovana. Kako izdatno bi mogla moškemu kolegu pomagati kot sobojevnica! Danes smo slovenske učiteljice mrtva veja v slovenski javnosti, mnogokatera niti narodno ne čuti, kaj šele dela. Ali bi ne bil čas, da se i me vzdramimo? Krivda je v nas samih, pa tudi odpomoč.

### Listnica uredništva.

F. G. v. L. Za letos Vas ne smejo preterirati, zakaj razsodba deželnega šolskega sveta ni postala pravomočna, ker ste pravočasno vložili rekurz proti tej razsodbi. Dokler pa rekurz ni rešen, uživajte še vse pravice. V interesu našega stanu Vas prosimo, da nas obvestite, kako bo ravnal deželni šolski svet. — Vsem prijateljem in somišljenikom vesele praznike in srečno Novo leto!

### Zahvala.

Podpisana se tem potem najiskrenejše zahvaljujem vsem blagim dobrotnikom, ki so s prispevki pripomogli, da se je mojemu nepozabnemu soprogu postavil tako lep nagrobni spomenik. Posebno še izrekam presrečno zahvalo gospodu nadučitelju Farčniku, predsedniku »Savinjskega učiteljskega društva«, za njegov ne majhen trud ter g. šolskemu ogledu Francu Prisanu v Braslovčah, ki je brezplačno pripeljal nagrobni kamen iz Celja.

Bog povrni vsem!

Fani Jarc,  
nadučiteljeva vdova, sedaj  
v Ljubljani.

### Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2154. Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli v Godoviču se razpisuje s tem učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 12. januarja 1905.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 11. decembra 1904.

Št. 2141.

Na trirazredni ljudski šoli v Žireh se razpisuje s tem eno učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 9. januarja 1905.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 8. decembra 1904.

Št. 2570.

Na dvorazredni ljudski šoli v Velikem Podlogu se razpisuje s tem nadučiteljska služba v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 5. januarja 1905.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni šolski službi, morajo dokazati z državno zdravniškim izpričevalom, da imajo popolno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 9. decembra 1904.

Št. 634.

Štajersko.

Na enorazredni ljudski šoli v Sele-Vrhah (blizu Slovenjegrada) je popolniti mesto učitelja in šol. vodje z dohodki po III. krajnem razredu in z lepim prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje se imajo vložiti postavnim službenim potom do 31. decembra 1904 pri krajnem šolskem svetu Sele-Vrhe, pošta Slovenjegradec.

Godbe sposobni prosilci imajo prednost.

Okrajni šolski svet Slovenjegradec, dne 28. novembra 1904.

## Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,  
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,**  
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.— $\frac{1}{2}$ 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok (in plačnik), zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predzamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštних znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za določiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.



Ne zabite  
„Učiteljskega  
konvikta!“

Zahtevajte

# cenike

za po najnovejših predpisih izdelane

# šolske zvezke

pri

## Iv. Bonaču v Ljubljani.

Istotam se dobivajo tudi vse šolske potrebščine.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K,  $\frac{1}{2}$  strani 10 K,  $\frac{1}{4}$  strani 8 K,  $\frac{1}{8}$  strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K

Izdajatelj in odgovorni urednik Radlvoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.